

Список використаних джерел

1. Ukraine Must Immediately Restore Corruption Prevention System. URL: <https://www.transparency.org/en/press/ukraine-must-immediately-restore-corruption-prevention-system>.
2. Порівняльна таблиця до проекту антикорупційної стратегії URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/09/NAZK-Porivnyalna-tablytsya-do-proektu-Antykoruptsijnoyi-strategiyi-na-2020-2024-roky.pdf>.
3. Т.М. Брус. Проблеми реалізації антикорупційної політики в Україні. Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток». 2016. – 3. – 2.

Плюшкін Артем Юрійович,

аспірант кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

АНАЛІЗ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО СПІВВІДНОШЕННЯ ТЕРМІНІВ «АКТИВИ», «РЕЧОВІ ДОКАЗИ» ТА «МАЙНО»

У зв'язку з прийняттям Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» від 10 листопада 2015 року № 772-VIII у Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) було введено термін «активи».

Водночас, враховуючи вжиття у кримінальному процесуальному законодавстві поряд з терміном «активи» термінів «речові докази» та «майно», з метою подальшого їх розмежування, зокрема при передачі в управління Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами (далі – Національне агентство), виникла необхідність аналізу законодавства щодо їх співвідношення.

Безпосередньо в кримінально-процесуальному законі термін «активи» зустрічається в контексті зберігання речових доказів, зокрема передачі речових доказів в управління Національному агентству (ст. 100 КПК України), обов'язку слідчого, прокурора вжиття необхідних заходів з метою виявлення та розшуку майна, на яке може бути накладено арешт у кримінальному провадженні, зокрема шляхом витребування необхідної інформації у Національного агентства (ст. 170 КПК України), а також недопустимості доказів, отриманих у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави (ст. 88-1 КПК України) [1].

При введенні терміну «активи» в КПК України, законодавець надав йому визначення тільки в Законі України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів».

Згідно з п. 1 ч. 1 ст. 1 цього Закону активи визначаються як кошти, майно, майнові та інші права, на які може бути накладено або

накладено арешт у кримінальному провадженні чи у справі про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави або які конфісковані за рішенням суду у кримінальному провадженні чи стягнені за рішенням суду в дохід держави внаслідок визнання їх необґрунтованими [2].

Поряд з цим, в інших законодавчих актах спостерігається відмінні визначення терміну «активи», що в свою чергу призводить до неоднозначного його використання в правозастосовчій діяльності.

Так, у ст. 368-5 Кримінальному кодексі України під активами слід розуміти грошові кошти (у тому числі готівкові кошти, кошти, що перебувають на банківських рахунках чи на зберіганні у банках або інших фінансових установах), інше майно, майнові права, нематеріальні активи, у тому числі криптовалюти, обсяг зменшення фінансових зобов'язань, а також роботи чи послуги, надані особі, уповноваженій на виконання функцій держави або місцевого самоврядування [3].

В свою чергу, відповідно до п. 2 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» під активами розуміються кошти, у тому числі електронні гроші, інше майно, майнові та немайнові права [4].

На відміну від відсутності визначення терміну «активи» у КПК України, термін «речові докази» має чітке визначення у ч. 1 ст. 98 КПК України, згідно з яким речовими доказами є матеріальні об'єкти, які були знаряддям вчинення кримінального правопорушення, зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, в тому числі предмети, що були об'єктом кримінально протиправних дій, гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом або отримані юридичною особою внаслідок вчинення кримінального правопорушення [1].

У зазначеному випадку визначення терміну «речові докази», законодавець вказує на зв'язок матеріальних об'єктів та фактично відомостей, що містяться у них та мають значення для обставин, що встановлюються у кримінальному провадженні.

Водночас, у КПК України поряд з цим використовується також термін «майно», зокрема в контексті застосування таких заходів забезпечення як тимчасове вилучення майна та арешт майна

Однак як і у випадку з терміном «активи», визначення у КПК України відсутнє, у зв'язку з чим, враховуючи регулювання майнових відносин цивільним законодавством, при його визначенні необхідно посилається на Цивільний кодекс України (далі – ЦК України).

Так, у ч. 1 ст. 190 ЦК України майном як особливим об'єктом вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки [5].

З ратифікацією Конвенції Організації об'єднаних націй проти корупції та Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про

фінансування тероризму, визначення, які містяться у них, набули статусу частини національного законодавства.

Зокрема, згідно зі ст. 2 Конвенції Організації об'єднаних націй проти корупції під майном розуміють будь-які активи, матеріальні або нематеріальні, рухомі або нерухомі, виражені в речах або в правах, а також юридичні документи або активи, що підтверджують право власності на такі активи або інтерес у них [6].

В свою чергу, у ст. 1 Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму майно визначається як майно будь-якого виду, незалежно від того, матеріальне воно чи виражене в правах, рухоме чи нерухоме, та правові документи або документи, які підтверджують право на таке майно або частку в ньому [7].

Важливість співвідношення та застосування визначень термінів «активи», «речові докази» та «майно» при прийнятті рішення щодо передачі в управління Національного агентства активів, є визнання таких активів речовими доказами.

Отже, враховуючи аналіз кримінально-процесуального законодавства України, визначення терміну «активи» є ширшим за терміни «речові докази» та «майно», оскільки у випадку з визнанням активів речовим доказом, такі активи повинні відповідати критеріям матеріального об'єкту та містити відомості, які мають значення для обставин, що встановлюються у кримінальному провадженні.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Закон України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» від 10.11.2015 р. № 772-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19#Text>.

3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

4. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 4651-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

6. Конвенція Організації об'єднаних націй проти корупції від 31.10.2003р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#top.

7. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму від 16.05.2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_948#Text.